

Week-Nieuwsbrief 8, 14 mei - 21 mei 2020

Bericht van de redactie

Zoals Madzy verderop zegt, alweer de 8e Week-Nieuwsbrief. We zijn blij met de complimenten die we mogen ontvangen. Maar natuurlijk kunnen we alleen de Nieuwsbrief maken dankzij jullie bijdragen elke week, deze keer van de kerkenraad, de emiritus- en eigen predikant, een gedicht, "Manna" en de "Coronababbel". En lees ook Antje's voorstel als "Wandelpastoor" en de ervaringen in één van onze Kringen gedurende de Coronatijd... Kortom, er is weer genoeg te lezen deze week; veel plezier daarbij!

De Redactie

Bericht van de kerkenraad

We zijn al aan de 8e Week-Nieuwsbrief toe, dat gaat hard.

Eén dezer dagen ontvangt u per post de stukken voor de AV. Een nieuwe, ongewone manier van vergaderen, waar we geen gewoonte van hopen te moeten maken. We zijn als kerkenraad uiteraard ook benieuwd, hoe één en ander verloopt.

Ongetwijfeld volgt u in meerdere of mindere mate het Coronanieuws. Het zal u zijn opgevallen, dat de kerken vanaf 1 juni zeer beperkt weer diensten mogen gaan houden, en u vraagt zich wellicht af, hoe dat in Den Haag gaat. Welnu, het antwoord moet ik u nog even schuldig blijven. Er bestaan grote aarzelingen: we willen niet, dat in een kerkdienst mensen worden besmet door Covid-19. De volgende week neemt de kerkenraad een besluit, dat u dus in de volgende Nieuwsbrief kunt lezen.

Ondertussen kijken velen naar de landelijke diensten. Ik kijk zelf vaak ook nog naar een andere dienst: het moet niet gekker worden, Remonstranten die twee keer op een zondag naar een dienst "gaan". We staan niet bekend om onze trouwe kerkgang – u merkt, ik druk mij voorzichtig uit – en nu zit ik, en ik weet dat dat ook voor anderen geldt, twee keer op een zondag voor de TV een dienst te bekijken. En dat blijft bijzonder, die diversiteit; al kan het nooit de dienst in levenden lijve vervangen.

Madzy van der Kooij

Secretaris

Kerkdiensten komende weken:

De landelijke broederschap biedt kerkdiensten aan ter vervanging van de lokale kerkdiensten die afgelast zijn in verband met de coronacrisis. Deze zijn wekelijks vanaf zondag te bekijken op het [YouTube kanaal](#).

Zondag 17 mei, ds Friso Boogerd vanuit Bussum

Zondag 24 mei, ds Peter Nissen vanuit Nijmegen

Zondag 31 mei, Hoogleraar Christa Anbeek met studenten van het Remonstrants Seminarie
- Locatie nader te bepalen.

Collecte tweede kwartaal

De collecte is het tweede kwartaal bestemd voor Colorful Chances

Wij rekenen op uw gulle bijdrage voor dit mooie doel.

U kunt uw donatie overmaken naar de rekening: NL 93 INGB 0000 0063 97 van de kerk onder vermelding van: collecte Colorful Chances.

Onze hartelijke dank!

De diaconale commissie

Ons pastoraal team staat voor u klaar.

U kunt hen bereiken op:

Ds Antje van der Hoek: telefoon: 0252-211204,
e-mail: hoekpred.remodennaag@gmail.com

Ds Reinhold Philipp Telefoon: 070-3878732,
e-mail: reinholdphilipp@freedom.nl

Een bizarre tijd

Ik ben geboren in Den Haag in augustus 1942. De oorlog en de bezetting van Nederland zou nog drie jaar duren. Slechts een paar flarden herinner ik mij nog van die jaren, zoals het samen met mijn moeder erwtensoeep halen bij de gaarkeuken. Veel meer heldere beelden heb ik niet. Wel ken ik veel verhalen over de bezettingstijd. Vooral op verjaardagen, wanneer de gehele familie bij elkaar was, werden deze verhalen verteld. Zo hoorde ik waar mijn vader onderdook als er weer een razzia was, de ruimte boven de schuifdeuren, over de trektochten per fiets naar het platteland om eten te krijgen, over de kou als er geen hout was om de noedkachel te laten branden en over de gepofte bloembollen die we moesten eten. Ondanks de vreugde over het eindigen van de bezetting en de bevrijding van Nederland, gingen de gesprekken ook over de onzekerheid, van die tijd, over het uitzichtloze van de oorlog, over de onzekerheid van de nabije toekomst, over de onvrijheid die men ervoer. Zou er ooit nog een einde komen aan de vijandelijke bezetting, vroeg men zich vertwijfeld af? Maar ondanks en misschien door al deze ellende was men teruggeworpen op zichzelf en was er vriendschap en saamenhorigheid met je familie, vrienden, burens en anderen. Natuurlijk was niet iedereen te vertrouwen en was er helaas ook verraad. Velen werden weggevoerd en kwamen meestal nooit meer terug.

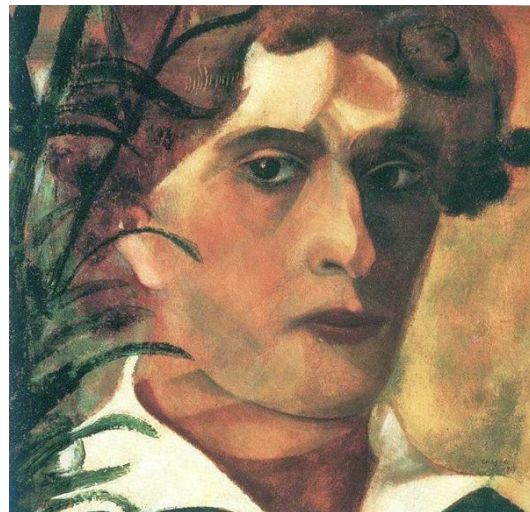

Ik moet de laatste tijd, bij wat ons overkomt met de pandemie van de coronavirus, steeds meer denken aan al deze verhalen van mijn ouders over de bezettingsjaren. Het lijkt wel of al die oude verhalen die ik als kind hoorde, voor mij een nieuwe dimensie krijgen. Er is natuurlijk een groot verschil tussen wat ons nu overkomt en wat er in de bezettingstijd gebeurde. Maar er is ook veel overeenkomst te ontdekken. De meeste mensen in ons land hebben in ieder geval geen honger en ook geen kou. Maar evenals we nu grotendeels de dagen binnen doorbrengen, was men ook toen opgesloten in huis wanneer men door de avondklok 's avonds en 's nachts niet meer naar buiten mocht. Ook nu zijn velen gekluisterd aan hun huis. Ook nu worden velen evenals in de oorlogsjaren geveld door de vijand. De vijand van toen was de daadwerkelijk aanwezige bezetter, maar de vijand van nu is een ongrijpbaar virus, waartegen nog geen medicijn is. Een onzichtbare vijand, die angst en onzekerheid teweeg brengt en waartegen weinig meer te doen is dan deze ontlopen. We proberen dit door 1,5 meter afstand te bewaren, je handen te wassen, zoveel als mogelijk binnen te blijven en plastic handschoenen, en mondkapjes te dragen. Maar waar de vijand op de loer ligt is onduidelijk. In de vorm van de mensen die we passeren, van de handgreep van een deur? En al doen we alles nog zo zorgvuldig en doordacht, het vraagt van ieder van ons in ieder geval veel geduld en uithoudingsvermogen. Want dat het nog een tijd zal duren voordat de pandemie bezworen is en alles voorbij is, is inmiddels wel duidelijk. Nu wordt de mensheid al veel langer bedreigd door natuurrampen en epidemieën waartegen geen enkele remedie was. In de bijbel en ook in de tijd na het vaststellen van de tekst van de bijbel wisselen de rampen die het joodse volk overkomen zijn, elkaar met grote regelmaat af. Ik moet zeggen, eigenlijk lees je die oude teksten wel, maar sta je er toch niet genoeg bij stil wat een angst en onzekerheid er geweest moet zijn die men toen te verduren had, wellicht veel meer dan nu bij ons het geval is. Het enige redmiddel wat men in die tijd had, was het vertrouwen in God die hen naar een betere toekomst zou leiden. Het ongrijpbare en onduidelijke van deze coronavirus is in de afgelopen twee maanden als een tsunami over ons gekomen. In een korte tijd is onze wereld totaal veranderd. De onzekerheid die hierdoor is ontstaan, werpt ons op onszelf terug. Het is daarom goed dat ook wij ons moeten beseffen, dat we er niet alleen voor staan. Want God is nabij en laat zich vinden als u hem roept. Realiseer u wel hierbij, dat uw plannen zijn plannen niet zijn. En dat maakt het leven voor ons vaak onbegrijpelijk. Nu is vertrouwen op God voor de moderne mens niet eenvoudig. Want het liefste willen we alles in eigen hand houden en willen we alles tot in de finesses regelen. En als dat niet onmiddellijk lukt, zijn we teleurgesteld. Dan slaat de twijfel in onszelf en wereld om ons heen toe. Misschien is het dan verstandig om eens te lezen in het bijbelboek Prediker. Een boek dat ons leert relativeren. Je kan nog zoveel kennis en ervaring opdoen, maar uiteindelijk zul je toch moeten toegeven, dat het gaat om geloof in God, een geloof tegen beter weten in. En toch .....ondanks alles. Geloven en hopen op een wereld die beter wordt. Maar niet alleen hopen dat de wereld beter wordt. We kunnen er ook zelf iets aan doen. We kunnen ons voornemen om zelf ondanks alles het goede te doen naar de ander in de kleine wereld om ons heen.

Ds Rob Esveld

Chagall en de ruimte van de verbeelding

Schoonheid en troost. Misschien herinnert u zich nog deze televisieserie waarin journalist, schrijver en programmamaker Wim Kayzer, deze vraag voorlegde aan een reeks prominente wetenschappers, filosofen en kunstenaars? De vraag was simpel en raakte in essentie aan die oude levensvraag: wat maakt dit leven de moeite waard? Het leidde tot prachtige bespiegelingen. Later werd het ook tot boek bewerkt.

Schoonheid en troost en dan het 'huwelijk' daartussen: het is een vraag die je ook nu kunt stellen. Die zich momenteel wellicht sterker opdringt, nu het nieuws zoveel treurigheid brengt en je geneigd ben naar een tegenwicht te zoeken. Een tegengif tegen al die virusgerelateerde berichtgeving. Ik vind dit antidotum dezer dagen onder meer in de figuur en kunst van Marc Chagall, zoals die in zijn memoires en de televisieuitzendingen 'Krabbé zoekt Chagall' worden gepresenteerd.

Die memoires tekende Chagall overigens al vroeg op, op z'n vijfendertigste, toen hij nog vele jaren voor zich had. Want hoe roerig zijn leven ook was – door pogroms, de beide wereldoorlogen, de Russische revolutie en menige vorm van persoonlijke leed en teleurstelling – lang zou hij leven: hij werd zevenennegentig jaar. In 1887 in Vitebsk (huidige Wit-Rusland) als Movsja Zacharovitsj Sjagal in een chassidisch Joods gezin geboren, was hij de zoon van een eenvoudig haringhandelaar en de oudste van negen kinderen. In 1910 verhuisde hij naar Parijs en zou hij zijn naam veranderen in het meer Franse Marc Chagall. In zijn werk combineerde hij elementen van de moderne stijlen die hij daar ontmoette. Zijn werk laat daarmee sporen zien van diverse kunststijlen, maar heeft een onmiskenbaar eigen intuïtief-dromerige stijl. Zijn herinneringen aan zijn jeugd, die zijn belangrijkste inspiratiebron vormden, tonen allerlei Joodse thema's die daarvóór nooit afgebeeld waren. Rabbijnen, violisten, arbeiders uit het getto, synagogen, alles laat een Joodse cultuur zien die door anderen nooit eerder zo vrijelijk en liefdevol afgebeeld was.

Daarmee schiep hij een geheel eigen universum, waarin de verbeelding regeert. De historische realiteit waarin hij leefde, was vaak armoedig en gewelddadig, maar in zijn schilderijen en in 'Mijn leven' stond hij zelf aan het roer. Daarin kon alles. Krabbé zegt hierover: 'Chagall is in de fantasie van zijn schilderijen gaan wonen'. Naar aanleiding van een pogrom die hij van dichtbij meemaakte, brengt hij het zélf als volgt onder woorden: 'Hoe dicht het leger in de buurt kwam, hoe meer de Joodse bevolking zich terugtrok, de steden

en sjetels verliet. Ik zou ze het liefst allemaal in mijn schilderijen verbergen, om ze in veiligheid te brengen'.

'Gered worden' binnen de ruimte van de verbeelding. Over schoonheid en troost gesproken...

Ds Antje van der Hoek

Lieve Mensen,

Het is heerlijk te leven!
Gewoon mens te zijn, naar de lucht te
kijken,
naar de zon, naar de bloemen,
en in de nacht naar de sterren.
Naar de kinderen kijken, lachen,
spelen, werken, liefhebben, dromen,
fantaseren, tevreden zijn:
een dagelijks feest.
Hou van de mens,
van de kleine en de grote,
de mooie en de lelijke,
de vrolijke en de droge,
de handige en de onhandige,
de geslaagde en de mislukte.
Hou van de mensen zoals ze zijn,
anderen zijn er trouwens niet.

Dit gedicht is weer geschreven door Phil Bosmans.

Met dank aan Ninon Vercoutre

Manna 6

Tussen de potten en de pannen

God is te vinden tussen de potten en de pannen. En dus niet alleen in een klooster of in zondagse kerkelijke vieringen.

Geruststellend die uitspraak van Teresa van Avila, nu wij al weken lang niet meer deel kunnen nemen aan een gewone kerkdienst, cursussen of kringen. En niet meer naar ons werk kunnen of naar onze kleinkinderen. Want potten en pannen zullen we toch nog wel in huis hebben?

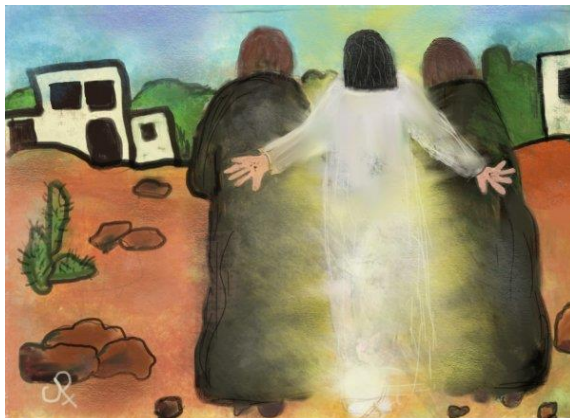
Maar het ligt ingewikkelder. Teresa moest destijds, in de 16^e eeuw, wel flink strijd leveren voordat ze haar potten en pannen zodanig had gerangschikt dat ze God daartussen kon vinden. Kon vermoeden. Of kon weten. Het keukengerei in het ouderlijk huis voldeed in ieder geval niet. Het klooster waar ze vervolgens in trok, ook niet. De sfeer werd daar te veel bepaald door gegoede dames van stand, die er met bedienden en al in waren getrokken. Dat soort drukte was niet bevorderlijk voor haar toewijding aan G'd, voor de vervulling van haar roeping. Zeg maar: voor haar geestelijke gezondheid. Zoals wij nu voor onze lichamelijke gezondheid drukte moeten vermijden.

Dus zocht Teresa verder. En besloot haar eigen klooster op te richten. Eerst één, later meer. Niet als een vlucht uit het alledaagse. Maar als een methode om dat alledaagse beter te kunnen proeven, dieper te kunnen ervaren. Om stilte en activiteit, buiten- en binnenwereld in balans te brengen. Om liefde te kunnen voelen en liefde te kunnen geven. Ook in een wereld die niet van liefde lijkt over te stromen. Daar heb je – uiteindelijk - niet zo veel voor nodig. Behalve vertrouwen. En doorzettingsvermogen. En voorbeelden en teksten die daarin steunen.

Bram Rutgers van der Loeff

Wandelpastoraat

‘Wij, mensen, zijn een mobiele en ambulante soort. Lopen, trekken en zwerven lijken voort te komen uit een diepgewortelde behoefte, zodat zelfs de levensloop van een individu en de gang van de geschiedenis kunnen worden ervaren als een tocht in de tijd’. Zo opent cultuurfilosoof Ton Lemaire zijn boek over de wereld van de wandelaar. Vermoedelijk herkennen we die ervaring: wandelen doet ons goed, lichamelijk én geestelijk. We knappen er doorgaans van op en soms opent zich zelfs een extra dimensie, zoals in het verhaal van de Emmaüsgangers (Lk. 24), waarin twee leerlingen wandelend in de richting van Emmaüs Jezus’ aanwezigheid ervoeren.

Graag bied ik u daarom in deze tijd - waarin we ons op anderhalve meter van elkaar moeten bewegen - aan samen een stuk te gaan wandelen in een groene omgeving, uiteraard passend bij úw fysieke mogelijkheden en mijn agenda. Op die manier hebben we weer even contact, anders dan via de weg van mail, telefoon en wat dies meer zij.

Heeft u belangstelling? Ik ben op mijn werkdagen (ma., di., wo.) bereikbaar op 0252 211204 of via hoekpred.remodennaag@gmail.com.

Een hartelijke groet, **Ds Antje van der Hoek**

Kring contact

Kring Vrijzinnige Vleugels: De Zin van het Leven onder de loep.

Onze kring startte in februari met ‘De Zin van het Leven’ van Fokke Obbema. De schrijver interviewt in dit boek een veertigtal mensen, al dan niet bekende Nederlanders. We bespraken met elkaar de inleiding en kwamen die avond tot de kernvraag: “Wat geeft mijn leven eigenlijk zin”. In het vervolg hierop wilden we in de diverse interviews ontdekken wat deze vraag voor de geïnterviewden inhoudt. Eén kringlid bereidde de volgende bijeenkomst voor door twee interviews uit te kiezen, deze kort samen te vatten en een aantal vragen aan de anderen voor te leggen om deze met elkaar te bespreken. Omdat het door het virus niet mogelijk was samen te komen, hebben we gekozen voor schriftelijke bijdragen van iedereen. Door deze aanpak per e-mail misten we het directe contact, de stemmen, de warmte van de nabijheid en de gezelligheid, maar de

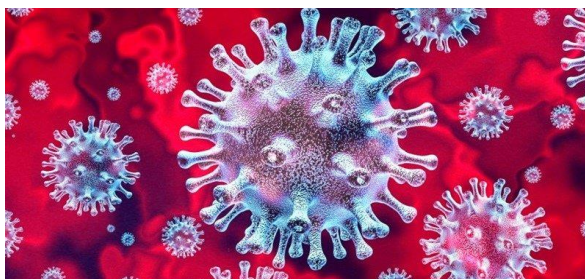
reacties waren meer dan anders openhartig en weloverwogen. Ik heb het als waardevol ervaren het totaal te kunnen herlezen. We gaan er mee verder, wellicht met een zoomsessie ter aanvulling.

Coos van Beuningen

Coronababbel

Wat bedoelt dat mens toch met haar 'bubbels'...?

Van de week las ik in de krant dat Australië en Nieuw-Zeeland overwegen om samen 1 bubbel te worden.

Dat betekent, dat mensen vrij zullen kunnen reizen binnen hun gebied. Toen ik in een verzorgingshuis werkte, kwam er een fusie met een ander verzorgingshuis. Mij viel op hoe verschillend van sfeer die beide bubbels waren! In die tijd kwam ik er ook achter dat men nooit tot samensmelting kon komen, tenzij er stapje voor stapje gewerkt werd aan het samengaan vanuit de gemeenschappelijke waarden van de beide huizen.

Graag vertel ik hoe blij ik ben dat ik in mijn remo-bubbel mag zitten.

Ik ben op 20-jarige leeftijd aangenomen bij ds Van Leeuwen in Amsterdam. Ik deed dat op het ondertekenen van de beginselverklaring, want belijdenis had ik al in een gereformeerde gemeente gedaan. Ik genoot van de openheid op het seminarie en ik bleef genieten van de remonstrantse verdraagzaamheid en ook van de beschaafde afstandelijkheid toen mijn man en ik in de jaren '70 en '80 lid waren van die gemeente. Toen ik na 10 jaar afwezigheid wederom in de gemeente kwam, viel het me op dat het veel gezelliger geworden was. Beide aspecten, de afstandelijkheid en de gezelligheid, zijn voor mij belangrijke waarden. Dat het zwaartepunt is verschoven stoort mij niet. Ik zie dat het de onderlinge communicatie ten goede komt.

Mijn remobubbel is niet mijn enige bubbel. Wij kwamen in onze verlovingstijd vaak in de NPB Wassenaar, mijn man werkte in de vrijzinnige Houtrustkerkgemeente, in mijn Delftse tijd had ik veel contact met de doopsgezinden en vrijzinnig hervormden aldaar.

Een aparte bubbel vormde de hervormde geloofsgemeenschap in het Bronovo-ziekenhuis. Toen de laatste dienst daar in 2019 plaats vond, was ik er natuurlijk bij... Gelukkig kennen de diverse bubbels in onze tijd niet zulke strenge grenzen als de zuilen van vroeger. Maar dat neemt niet weg dat een mens zich vaak binnen verschillende bubbels moet kunnen bewegen:

Denk maar aan de sfeer thuis, de gang van zaken op je werk, de gewoontes binnen je vriendenkring etc.

In deze tijd verschuiven de mores... Herkent u dit?

Ter inspiratie geef ik u mee wat er aan het begin van de coronacrisis op een stoep in de Bijlmer geschreven stond:

IMPROVISE - ADAPT - OVERCOME

Margreet Jonkers